

Luento 1

Tietokonejärjestelmän rakenne

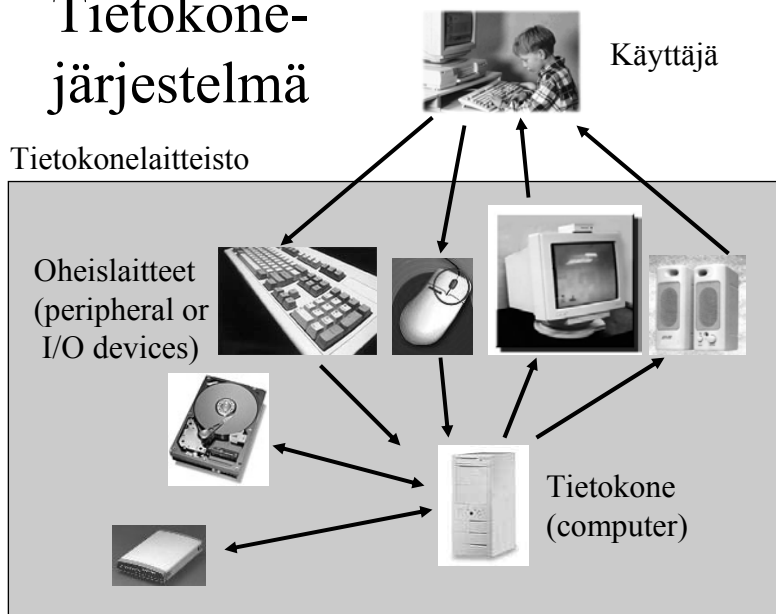
Järjestelmän eri tasot
Laitteiston nopeus

13.1.2003

Copyright Teemu Kerola 2003

1

Tietokone- järjestelmä

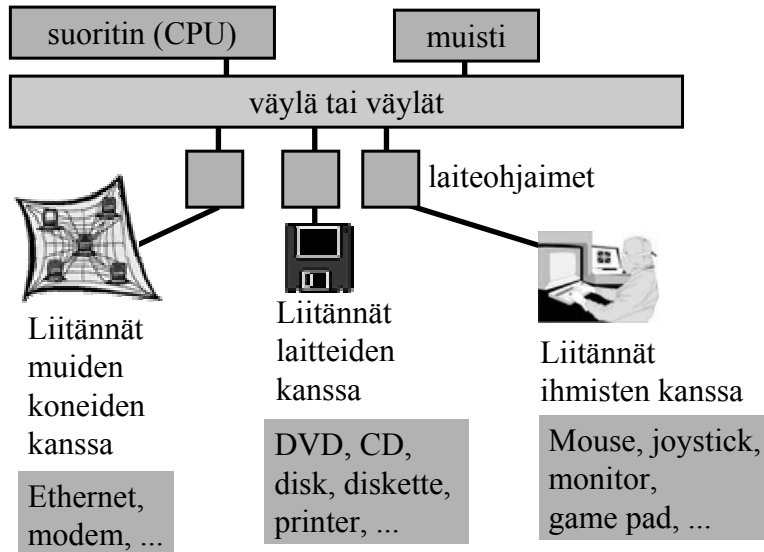

13.1.2003

Copyright Teemu Kerola 2003

2

Tietokone (3)

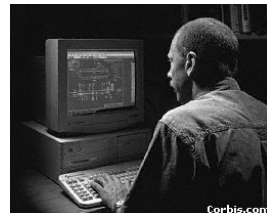
13.1.2003

Copyright Teemu Kerola 2003

3

Tietokoneohjelman sijainti ja esitysmuoto (4)

- Käyttäjän kannalta
  - jossain tietokonelaitteistossa
  - jossain muodossa
  - helppo suorittaa
    - napauta ikonia hiirellä
    - anna ohjelman nimi ja parametrit tekstuaaliselle käyttöliittymälle
      - DOS tai UNIX kehoitteen jälkeen
    - sijoita CD-levy CD-asemaan

13.1.2003

Copyright Teemu Kerola 2003

4

Tietokoneohjelman sijainti ja esitysmuoto (jatkuu) ⁽⁴⁾

- Pitkäaikainen talletus
  - jollain laitteella, jossa tieto säilyy myös ilman sähkövirtaa
    - kovalevy, levyke, magneettinauha, CD, DVD
  - jollain kielellä kuvattuna
    - ohjelmointikielet: Java, Fortran, C,
    - tietokannan kuvauskielet: SQL, SQL*Forms,
    - suorittimen konekieli: x86, MIPS, PA-RISC, ...
  - pakattuna ehkä jollain tavoin
    - zip, tar, gz, ...

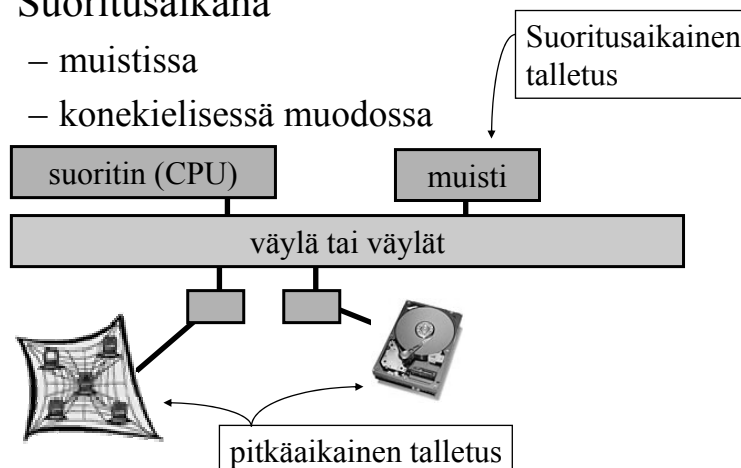
13.1.2003

Copyright Teemu Kerola 2003

5

Tietokoneohjelman sijainti ja esitysmuoto (jatkuu) ⁽¹⁾

- Suoritusajana
  - muistissa
  - konekielisessä muodossa

13.1.2003

Copyright Teemu Kerola 2003

6

Konekieli ⁽³⁾

- Suorittimen konekielen käskykanta määrittelee tietokoneen käskykanta-arkkitehtuurin
  - ISA - Instruction Set Architecture
- Kukin käsky on esim. 10-numeroinen kokonaisluku 2234563212
5437658756
- Usein esitetty symbolisella konekielellä
  - käsky jaettu osiin (kenttiin) LOAD R1,Summa
  - joidenkin kenttien arvot kuvattu symboleilla
  - helpompi ihmisten lukea ja kirjoittaa

Symbolinen konekieli

- Yleinen esitystapa konekielisille ohjelmille
  - luettavassa muodossa oleva konekieli
- Helppo muuttaa konekieleksi
  - suora vastaavuus konekieleen
  - usein mielletään (vähän väärin, muttei paljon):

symbolinen konekieli $\approx$ konekieli

129543876	LOAD	R2, Summa	;	R2 $\leftarrow$ Mem(Summa)	
439874387	$\approx$	ADD	R2, =5	;	R2 $\leftarrow$ R2 + 5
544399765	JUMP	Loop	;	PC $\leftarrow$ Loop	
	(koodi)			(; kommentti)	

Ohjelma vs. konekieli

- Ongelma:

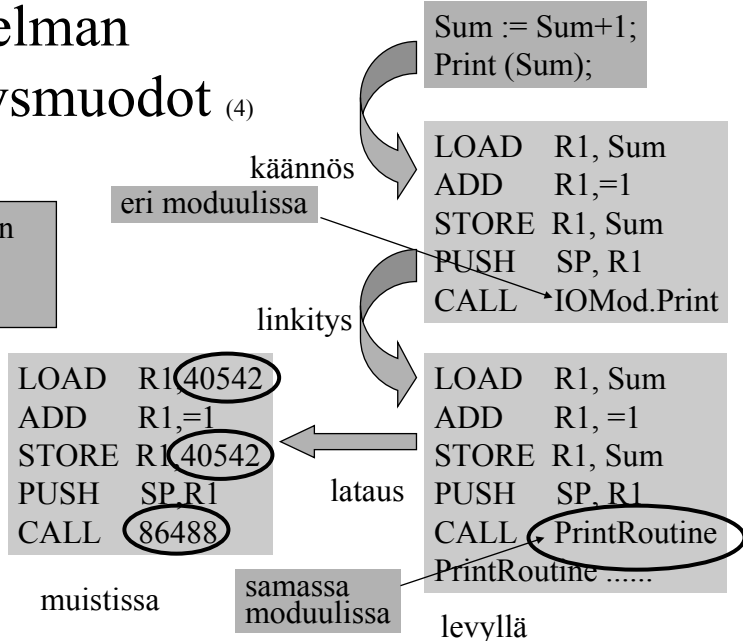
Ohjelma on talletettu ohjelmointikielellä (esim. Java) pitkäaikaismuistiin (esim. kovalevy), mutta suoritusta varten sen tulee olla suoritettavan tietokonelaitteiston prosessorin konekielellä laitteiston muistissa.

- Ratkaisu: esitysmuodon muunnokset

- käännös ohjelmointikieli → konekieli
- linkitys paketoidaan kirjasto-ohjelmat mukaan
- lataus sijoitetaan ohjelma muistiin suoritettavaksi

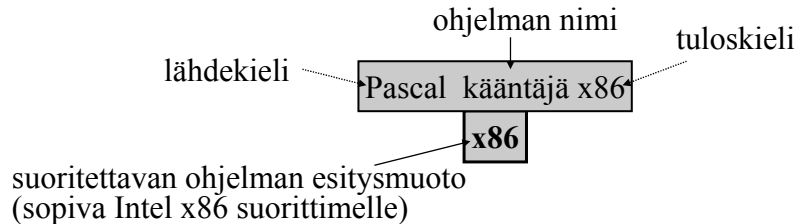
Ohjelman esitysmuodot (4)

ks. C-kielinen
esimerkki
(2 sivua)

Kääntäjä esimerkki (4)

- Pascal-kääntäjä kääntää Pascal-kielisen ohjelman (esim.) Intel x86 konekielelle (Pentium PC:lle)
- Pascal-kääntäjä on ohjelma, joka suoritetaan (esim.) Intelin Pentium-prosessori pohjaisessa laitteistossa
- Pascal-kääntäjän esitysmuoto käännoaikana (suoritusajana) täytyy olla Intel x86 konekieli

13.1.2003

Copyright Teemu Kerola 2003

11

Kääntäjä esimerkki (jatkuu) (2)

- Pascal-kääntäjä on ohjelma, joka on alkuaan kirjoitettu jollain ohjelmointikielellä
  - C-kielellä?
  - Pascal-kielellä?
- Ennen suoritusta myös Pascal-kääntäjä täytyy olla käännettynä laitteiston konekielelle
  - Intel x86, PA-RISC, ...

Pascal kääntäjä x86

C/pascal

Pascal kääntäjä x86

x86

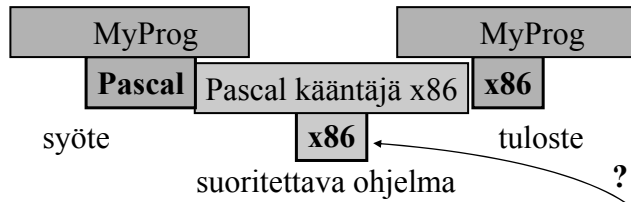
13.1.2003

Copyright Teemu Kerola 2003

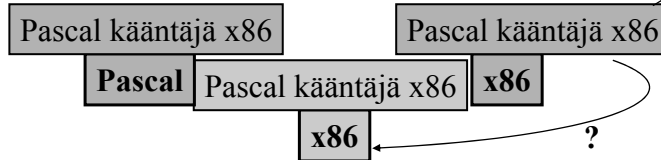
12

Kääntäjä esimerkki (jatkuu) ⁽⁵⁾

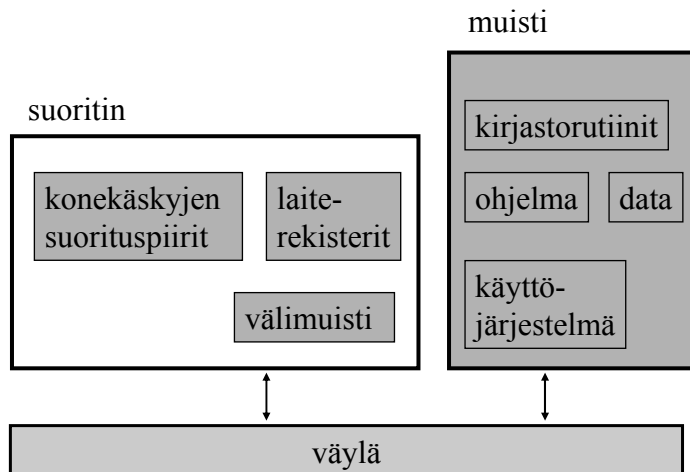
- Käännä ohjelma MyProg Pascalista konekielelle?

- Käännä Pascal kääntäjä Pascalista konekielelle?

Suorittimen ja muistin sisältö

Laitteiston nopeus (7)

- Järjestelmän eri komponenteilla on suuret nopeuserot
  - laiterekisterit kaikkein nopeimmat
  - välimuisti lähes yhtä nopea
  - muisti jo aika kaukana
  - laitteet hyvin kaukana
  - eräät laitteet todella hyvin kaukana
    - magneettinauha, ihmisen käyttöliittymät
  - muut tietokoneet todella hyvin kaukana

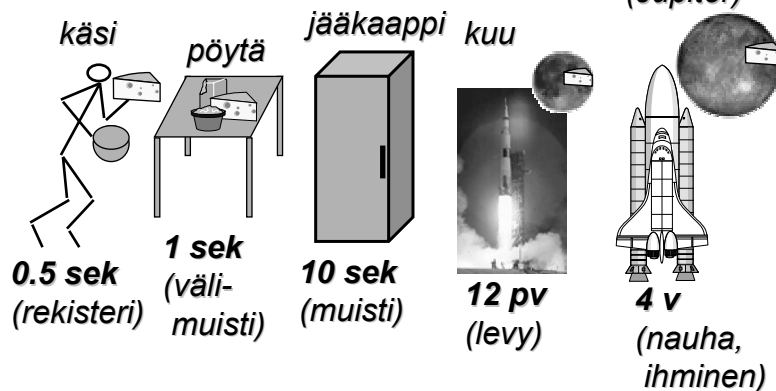
13.1.2003

Copyright Teemu Kerola 2003

15

Teemun juustokakku (5)

Rekisterien, välimuistin, muistin, levymuistin ja magneettinauhan nopeudet suhteutettuna juuston hakuaikaan juustokakkuä tehdessä?

13.1.2003

Copyright Teemu Kerola 2003

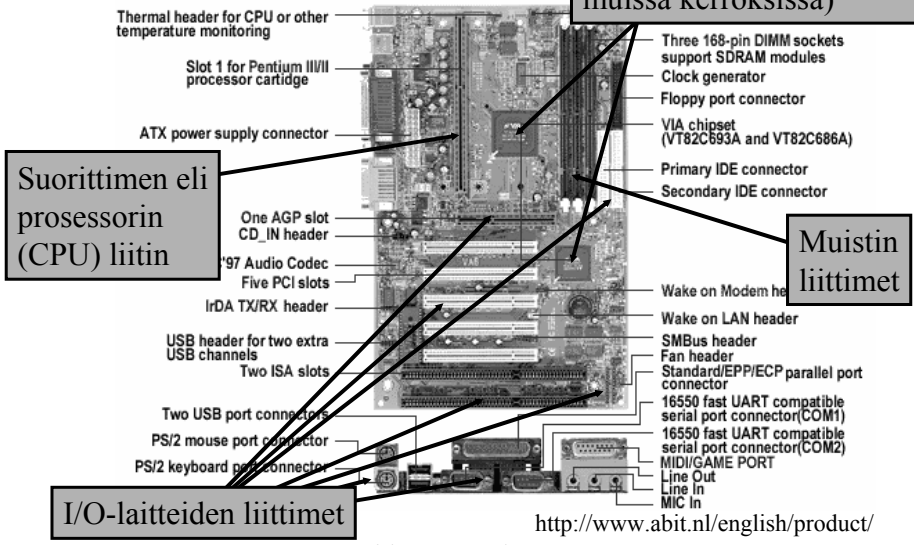
16

-- Luennon 1 loppu --

Väyläkontrolli (chip set),
väylä ja piuhat piilossa
muissa kerroksissa

VA6 - PC133 ATX Mainboard

Suorittimen eli
prosessorin
(CPU) liitin

Muistin
liittimet

I/O-laitteiden liittimet

<http://www.abit.nl/english/product/>